

DR. KOVACSICSNÉ NAGY KATALIN

A bűnözés területi sajátosságai (Három megye helyzetének összehasonlítása)

Tanulmányomban a bűnözés területi sajátosságainak mérésével kívánok foglalkozni, s a módszereket három megye, Csongrád, Heves és Veszprém adatain szemléltetem. A három megye népességszám tekintetében közepes méretű, 300 ezer és 420 ezer közötti népességgel, egyéb tekintetben viszont nagyon különbözőek: Csongrád alföldi megye, román és szerb határátkelővel, Heves észak-magyarországi hegyes-dombos vidék, Veszprém műemlékekben gazdag, a Balaton északi partján elterülő megye. A földrajzi, táji és a kulturális különbségek a bűnözésre is kihatnak.

Bevezetés

Bevezetőben arról szeretnék röviden szólni, hogy miért foglalkozunk a bűnözéssel, és hogyan történhet e negatív tömegjelenség mérése.

Miért foglalkozunk a bűnözéssel? Napjainkban nagyon sokat hallani a bűnözésről, az újságok, a rádió és televízió elárasztja olvasóit, hallgatóit, nézőit rémtörténetekkel. Vajon ennyire tragikus a helyzet, ahogy a médiából értesülünk róla? A következőkben szeretném az objektív valóságot bemutatni, ahogy azt a tudományosan megalapozott mérések lehetővé teszik.

Mivel mérjük? Mielőtt még számok özönét táblákba rendezném, definiálni kell, hogy a bűnözést, ezt a negatív társadalmi tömegjelenséget mivel lehet mérni. Hosszú szakmai viták előzték meg a jelenlegi mérési módszerek kialakulását, de ma már ezek a módszerek sok évtizedes múltat tekintenek vissza. Hazánkban három egyaránt fontos mértékegység alkalmazásával történik a mérés:

- az ismertté vált közvéleményes bűncselekmények számával,
- az elkövetők számával (ezt a két mértékegységet és a velük mért számadatokat az egységes rendőrségi (nyomozhatósági) és ügyészségi bűnügyi statisztika (ERÜBS) szolgáltatja), valamint
- a jogerősen elítéltek számával (ez az utóbbi a bírósági statisztika mértékegysége – megjegyzem, hogy az előbbi 1963-ban jött létre, tehát közel 50 éve, az utóbbi 1880-ban, 130 éve).

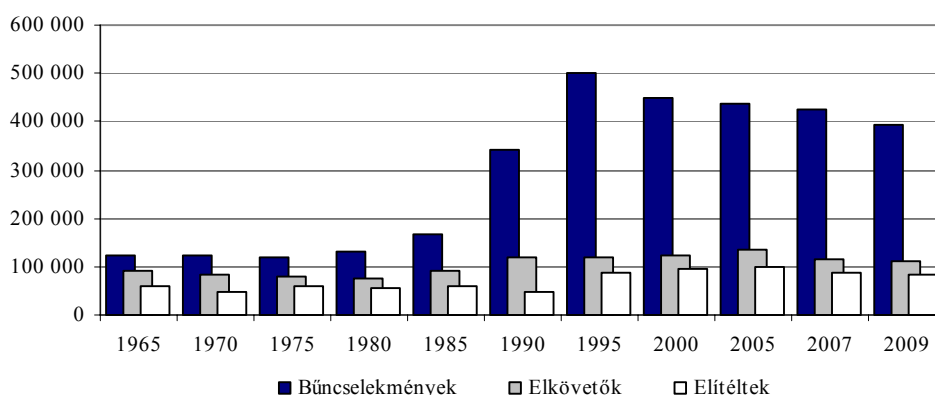
A bűnözés időben és térben

Miről árulkodik a hosszú idősor? Ha a három megye bűnözését akarjuk vizsgálni, kicsit messzebbre kell elindulnunk, hogy legyen mivel összehasonlítani. Nézzünk meg egy viszonylag hosszú idősort, 1965-től napjainkig! Láthatjuk, hogy az elkövetett bűncse-

lekmények száma 1980-ig stabilan évi 120 ezer körül ingadozott, nagyjából ennek megfelelő volt az elkövetők és a jogerősen elítéltek száma is. 1980-tól elkezdett növekedni, 1990-ben már meghaladta a 300 ezret, 1995-ben az 500 ezret. 1998-ban érte el a maximumát, amikor már a 600 ezret is meghaladta az ismertté vált közvédas bűncselekmények száma. Azóta lassan csökken, az utóbbi években 400 és 450 ezer között ingadozott, 2009-ben már csak 394 ezer volt. Tehát azt mondhatjuk, hogy 1998 óta, ha lassan is, de javul a bűnügyi helyzet (1. ábra).

1. ábra

Az ismertté vált bűncselekmények, az elkövetők és a jogerősen elítéltek száma Magyarországon, 1965–2009

A bűnözés területi sajátosságainak mérése. A kriminalitás területi vonatkozásainak jelentőségét a korai kriminálstatisztikai vizsgálatokban is felismerték. A statisztikai adatgyűjtés már a XX. század első éveiben kiterjedt az elkövetés helyére, 1909-től pedig az elkövető születési helyére is. Ezen adatokat és az ezekből számított mutatószámokat kriminálgeográfiának nevezte Bud János (é. n.), és hangsúlyozta fontosságát a bűnözés okainak kutatásában.

A statisztikai feldolgozások ezen adatokból a megyék szerinti csoportosításra korlátozódtak, ezenkívül még volt az elkövetés helyének jogállása (Budapest, városok, községek) szerinti csoportosítás is. Ez az adatgyűjtési rendszer a II. világháborúig fennállott, és a csoportosítás is a megyékre, valamint az elkövetés helyének jellegére terjedt ki.

A II. világháborút követően a hatvanas évekig a bűnügyi statisztika titkos volt. Ezt követően a bírósági statisztikák a megyék szerinti feldolgozást alkalmazták, s ezt teszik jelenleg is. Az elkövetés helyének jogállás szerinti csoportosítása megszűnt, mivel a sorozatos közigazgatási változások miatt az adatok összehasonlíthatatlanná váltak. Sűrűn változik a városok és községek száma, ezzel együtt a népességszámuk is, így az összehasonlítás értelmét veszti (Vavró 1985).

Az 1964. év új eseményt hozott a kriminálstatisztikába. Ebben az évben vezették be az ERÜBS rendszerét. Ez megfigyelte az elkövetett bűncselekményeket, az elkövetés helyét és az elkövetőket is, lakhelyükkel. Bár a begyűjtött adatok változatosabb feldolgozási lehetőséget is biztosítottak, a közelmúltig az ERÜBS is csak megyék szerint csoportosított, az elkövetés helye és a lakhely vonatkozásában is.

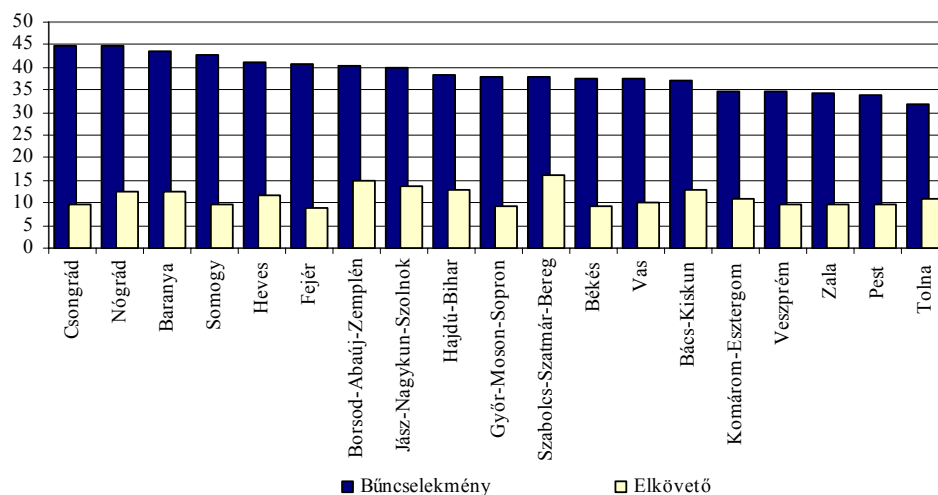
A XX. század második felében már jelentősen megváltozott a bűnelkövetők összetétele az elkövetés helye és a lakhely viszonylatában. A motorizáció fejlődésével a bűnözés egyre inkább mobilizálódott. A XX. század végére, a XXI. század elejére nemcsak az elkövetés helye és a lakhely különült el egymástól, hanem kialakult a mozgóbűnözés is. Már az tekinthető ritkaságnak, ha az elkövető a lakóhelyén követi el a bűncselekményt. A határok megnyitásával a bűnelkövetők országhatárokat átlépő mobilitása is elterjedt, különösen a legsúlyosabb bűncselekmények körében.

A fentiekből következik, hogy a bűnözés területi sajátosságainak vizsgálata korábban gyakorlatilag nem volt lehetséges, mivel a különböző (rendőrségi, ügyészségi, bírósági) statisztikák a terület adatait csak megyei szintig figyelték meg, illetve dolgozták fel. Az informatikai módszerek és a kartográfia fejlődése tette lehetővé, hogy a megfigyelés és a nyilvántartás a községi, városi szintre is kiterjedjen. 2001 óta az ENYÜBS (egységes nyomozóhatósági és ügyészségi bűnügyi statisztika) már településszintig gyűjti az adatokat, ezzel lehetővé téve a kriminálgeográfia megteremtését.

A területi tényezők vizsgálata napjainkban. Mielőtt még a három megye részletes vizsgálatába kezdenék, nézzük meg a többi megyét is! Itt egy újabb mérési problémával kerülünk szembe, tudniillik ha az előbbi mérési adatokat hasonlítjuk össze, könnyen megtévesztő következtetésekre jutunk, mivel a megyék területe is, népességszáma is különböző, ez pedig befolyásolhatja a bűnözés alakulását. Ezért a továbbiakban az ezer lakosra jutó bűncselekmények (elkövetők, elítéltek) számával dolgozunk. Ezeket nevezzük nyers kriminalitási arányszámoknak. Amennyiben a bűnözés adatait nem az egész népességszámhoz, hanem csak a büntetőjogilag vétőképes népesség számához, tehát a 14 éven felüli népesség számához viszonyítjuk, akkor tisztított kriminalitási arányszámokat kapunk. Ezek a mutatószámok már reálisan összehasonlíthatók lesznek akár a különböző népességszámú megyék, akár a városok és községek bűnözésének vizsgálatánál.

2. ábra

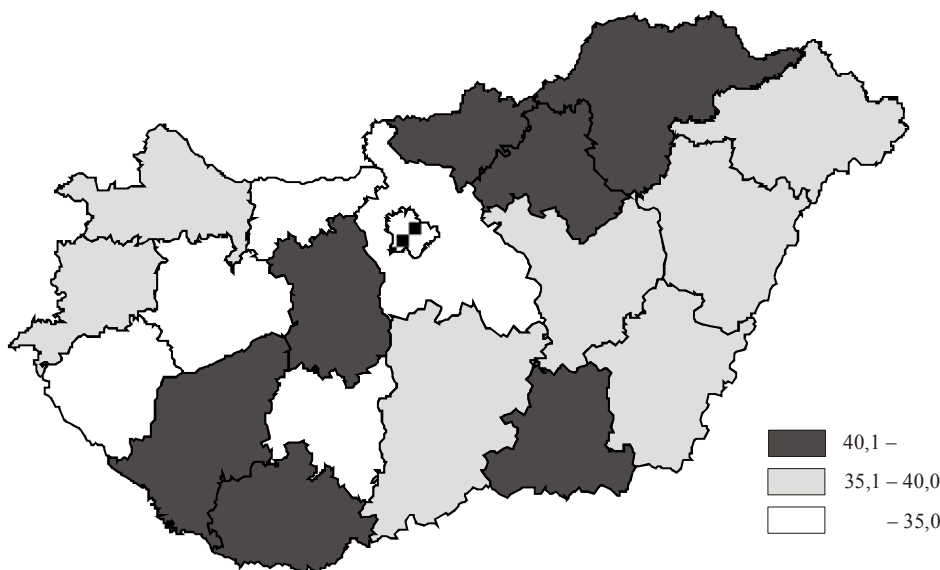
Az ismertté vált bűncselekmények és elkövetők ezer lakosra jutó száma megyénként, 2007

A 2. ábrából látható, hogy a megyék helyzete (rangsora) eltérő a bűncselekmények és az elkövetők arányszáma szerint. A 3. és a 4. ábra ugyanezeket az adatokat térképen mutatja meg.

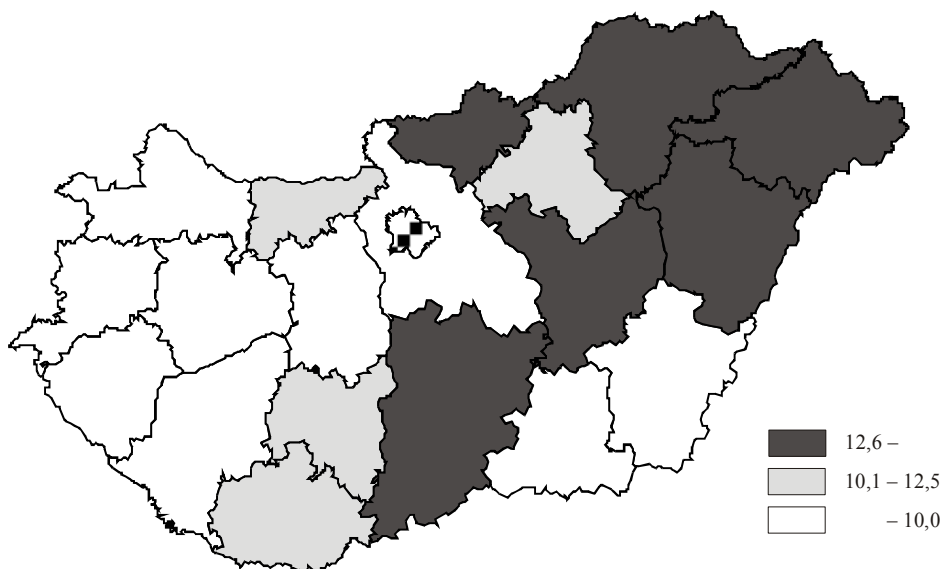
3. ábra

*Az ismertté vált közvédas bűncselekmények ezer lakosra jutó száma megyénként, 2007
(Budapest nélkül)*

4. ábra

*Az ismertté vált elkövetők ezer lakosra jutó száma megyénként, 2007
(Budapest nélkül)*

A három megye összehasonlítása

A részletes területi összehasonlítást Csongrád, Heves és Veszprém megye adatain mutatom be. A megyei helyzeten kívül áttekintettem a kistérségi adatokat, a települések jogállása, közigazgatási funkciója szerinti adatokat, a különleges besorolású településeket, így a világörökségi helyszínek, a nemzeti parkok, az üdülőkörzetek és a különböző gyógyhelyek bűnözési adatait. Vizsgáltam a népességszám és a munkanélküliség hatását is. A kutatás során alkalmazott mutatószámrendszer segítséget jelenthet a bűnözés okainak mérésében, mivel a megfigyelés kiterjeszthető számos olyan tényezőre, amely összefüggésbe hozható a bűnözéssel, így a települések típusaival, a népesség demográfiai ismérveivel, iskolázottságával, foglalkozási viszonyaival, a munkanélküliség arányával, a település fejlettségével, vonzáskörzetével, idegenforgalmával, pénzügyi helyzetével, költségvetésével, a településtípus, a településszerkezet, a népességnagyság kategóriáival.

A három megye és kistérségeik bűnözése. Az 1. táblázat a három megye nyers arányszámait tartalmazza.

1. táblázat

A három megye nyers bűnözési arányszámai, 2007

Megye	Ezer lakosra jutó ismertté vált közvédas				Száz elkövetőre jutó bűncselekmény
	bűncselekmény		elkövető		
	2001	2007	2001	2007	
Csongrád	41,2	44,8	11,3	9,8	455,9
Heves	37,7	41,0	13,8	11,7	352,2
Veszprém	40,7	34,5	12,8	9,6	361,4

A legmagasabb a bűncselekmények gyakorisága Csongrád megyében, a legalacsonyabb Veszprém megyében. Az elkövetők aránya Hevesben emelkedik ki, Veszprém és Csongrádban lényegesen alacsonyabb. Csongrád és Heves megyében a bűncselekmények gyakorisága emelkedett, Veszprém viszont jelentősen csökkent. Az elkövetők népességarányos száma mind a három megyében csökkent, ami akár a felderítés eredményességének a csökkenését is jelezheti.

A kétféle mutatószám jelentős eltérése három tényezőre vezethető vissza:

- egy elkövető több bűncselekményt is elkövetett;
- ha a bűncselekmény ismertté vált, még nem biztos, hogy az elkövetője is ismertté vált;
- a bűncselekménynél a területi besorolás az elkövetés helye szerint, az elkövetőnél a lakhelye szerint történik.

Feltételezhető, hogy Hevesben több a megyében lakó elkövető, míg Veszprém és Csongrádban jelentős szerepe van a mozgóbűnözésnek. (Veszprém megyében a Balaton, Csongrád megyében két határállomás vonzza a bűnözést.)

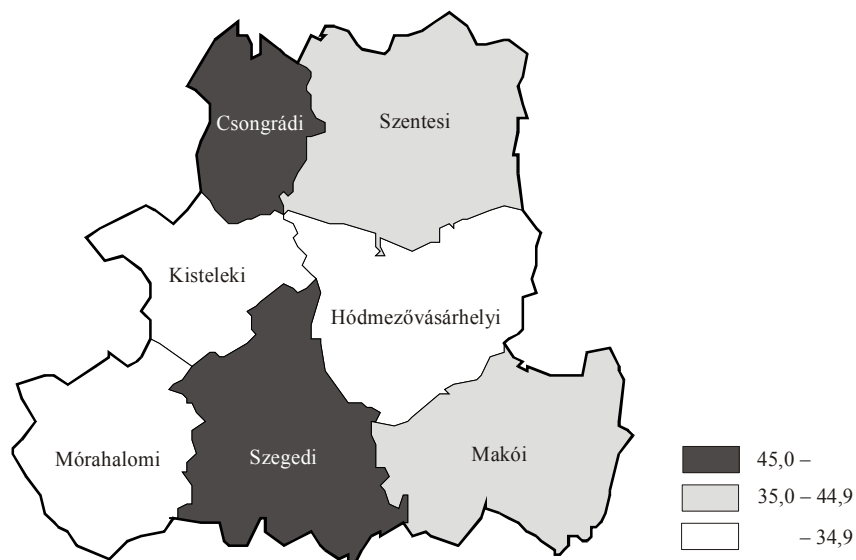
Az egyes megyéken belül, kistérségenként is szóródás mutatható ki. Egyes kistérségekben emelkedést, másokban csökkenést figyelhetünk meg.

Csongrád megyében az 1000 lakosra jutó ismertté vált közvédas bűncselekmények száma a Szegedi, a Csongrádi és a Szentesi kistérségben a legmagasabb mindkét megfigyelt évben, a legalacsonyabb pedig a Kisteleki és a Mórahalomi kistérségben (2. táblázat).

zat, 5. ábra). Az 1000 lakosra jutó elkövetők száma a Csongrádi és a Szentesi kistérségben a legmagasabb, a legalacsonyabb a Kisteleki és a Mórahalomi kistérségben (6. ábra).

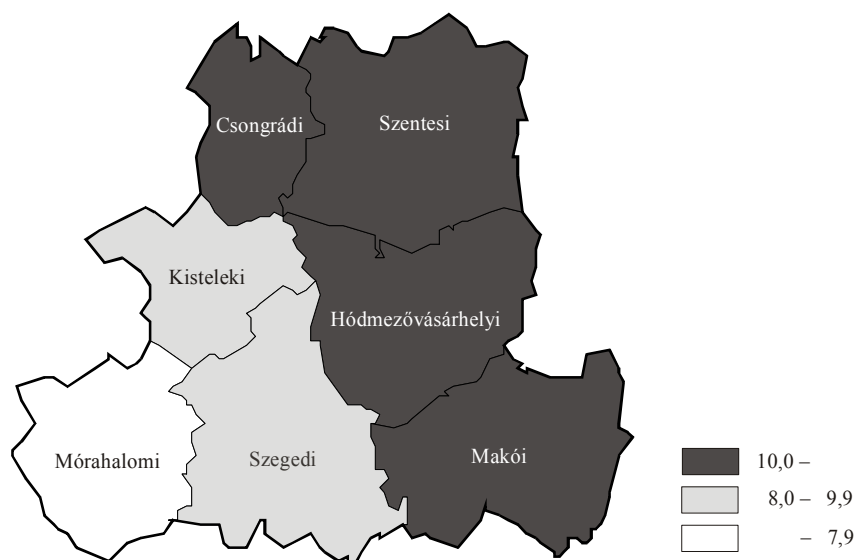
5. ábra

*Az ismertté vált közvédas bűncselekmények ezer lakosra jutó száma
Csongrád megye kistérségeiben, 2007*

6. ábra

*Az ismertté vált elkövetők ezer lakosra jutó száma
Csongrád megye kistérségeiben, 2007*

2. táblázat

Nyers kriminalitási arányszámok Csongrád megye kistérségeiben

Kistérség	Ezer lakosra jutó ismerteté vált			
	bűncselekmény		elkövető	
	2001	2007	2001	2007
Csongrádi	49,1	48,6	12,9	11,9
Hódmezővásárhelyi	24,3	32,9	11,1	11,0
Kisteleki	26,7	21,1	12,0	8,1
Makói	40,3	42,0	9,2	10,9
Mórahalomi	20,1	22,3	6,1	6,6
Szegedi	49,8	53,1	11,9	9,3
Szentesi	40,8	44,4	13,2	10,6

Heves megyében az Egri és a Gyöngyösi kistérségben csökkent a bűncselekmények gyakorisága, a többi kistérségben növekedett. A legmagasabb a Füzesabonyi, az Egri, a Béláptátfalvai és a Gyöngyösi kistérségben. Az elkövetők száma a Hevesi kistérség kivételével mindenhol csökkent (3. táblázat).

3. táblázat

Nyers kriminalitási arányszámok Heves megye kistérségeiben

Kistérség	Ezer lakosra jutó			
	bűncselekmény		elkövető	
	2001	2007	2001	2007
Béláptátfalvai	18,1	41,9	13,6	12,0
Egri	49,4	42,8	13,5	8,8
Hevesi	30,1	36,4	15,8	17,0
Füzesabonyi	39,6	50,9	18,8	13,6
Gyöngyösi	43,7	41,8	12,7	11,4
Hatvani	28,2	37,1	12,2	10,5
Pétervásárai	19,6	28,6	12,8	12,6

Veszprém megyében csökkent a bűnözés. A legjelentősebb csökkenés a Balatonalmádi és a Tapolcai kistérségben figyelhető meg. Egyedül a Veszprémi kistérségben következett be egy csekély növekedés, az is Veszprém városára koncentrálódott (4. táblázat).

4. táblázat

Nyers kriminalitási arányszámok Veszprém megye kistérségeiben

Kistérség	Ezer lakosra jutó			
	bűncselekmény		elkövető	
	2001	2007	2001	2007
Ajkai	40,0	28,7	11,5	10,6
Balatonalmádi	70,9	49,2	10,5	8,8
Balatonfüredi	55,1	50,9	10,5	8,4
Pápai	31,1	28,1	12,4	12,4
Sümegi	24,6	18,5	8,1	9,4
Tapolcai	48,1	31,1	10,6	8,1
Várpalotai	36,0	29,0	13,3	9,8
Veszprémi	42,3	43,6	11,0	8,6
Zirci	23,1	22,1	7,1	5,7

A csökkenés ellenére a legmagasabb értékeket a Balatonalmádi, a Balatonfüredi, a Tapolcai és a Veszprémi kistérségben mérték. A bűnügyi helyzet javulása azzal is magyarázható, hogy az ezredfordulón nagyon magas volt a Balaton környékén a bűnözés, erre tekintettel a nyári hónapokra megerősítették a Balatonhoz közeli településeken a rendőri jelenlétet (7. ábra). Az elkövetők arányszámai az Ajkai, Pápai és a Várpalotai kistérségekben a legmagasabbak, ami az elkövetők lakóhelyére utal (8. ábra).

7. ábra

*Az ismertté vált közvédas bűncselekmények ezer lakosra jutó száma
Veszprém megye kistérségeiben, 2007*

8. ábra

*Az ismertté vált elkövetők ezer lakosra jutó száma
Veszprém megye kistérségeiben, 2007*

A települések jogállása és közigazgatási funkciója. Az alábbiakban a települések jogállása szerinti csoportosításban számított mutatókat szemléltetem (5. táblázat). A városokban csökkent az ezer lakosra jutó bűncselekmények száma, a községekben stagnált.

5. táblázat

A városi és a községi bűnözés

Jogállás	Az ezer lakosra jutó			
	ismertté vált közvádas bűncselekmények száma		ismertté vált bűnelkövetők száma	
	2001	2007	2001	2007
<i>Csongrád megye</i>				
Megyei jogú város	48,9	54,1	12,5	9,9
Város	44,9	43,0	12,3	10,9
Község	23,3	27,7	8,1	8,3
<i>Heves megye</i>				
Megyei jogú város	64,4	53,2	14,7	8,7
Város	46,3	55,7	14,6	12,3
Község	24,7	29,1	13,2	12,0
<i>Veszprém megye</i>				
Megyei jogú város	47,4	53,4	11,8	8,7
Város	47,9	32,5	16,2	13,3
Község	30,2	29,2	9,4	8,7

Mindhárom megyében megfigyelhető, hogy a legmagasabb a bűnözés a megyei jogú városokban, a legalacsonyabb a községekben. Részben erre vezethetők vissza a kistérségek bűnözésében rejlő különbségek is, ugyanis amelyik kistérségben megyei jogú város van, ott magasabb a bűnözés, mint a többi kistérségben. Ez az összefüggés különösen Csongrád megyében figyelhető meg.

A település jogállásával egyértelműen összefügg a bűnözés. Ez az összefüggés szintén főleg Csongrád megyében figyelhető meg, legalábbis az elkövetett bűncselekmények vonatkozásában. Mindkét megfigyelt időszakban a legmagasabb az arányszám a megyei jogú városban, Szegeden, a legalacsonyabb a községekben. Az elkövetőknél már nem ennyire egyértelműek a mutatók, 2007-ben már nem Szegeden a legmagasabb az arányszám, ami jelezheti Szegeden a bűnüldözés eredményességét, vagy azt, hogy növekedett a nem helyben lakó elkövetők száma.

Úgy tűnik, a körjegyzőségnek nincs befolyása a bűnözés alakulására, nincs lényeges különbség a körjegyzőség székhelye és a többi község bűnügyi statisztikája között (6. táblázat).

6. táblázat

Nyers kriminalitási arányszámok aszerint, hogy körjegyzőségi székhely vagy jegyző működik, 2001, 2007

A település közigazgatásának jellege	Az ezer lakosra jutó			
	ismertté vált közvádas bűncselekmények száma		ismertté vált bűnelkövetők száma	
	2001	2007	2001	2007
<i>Csongrád megye</i>				
Jegyző működik, de nem körjegyzőségi székhely	41,3	44,6	11,5	9,8
Körjegyzőségi székhely	14,0	42,6	6,5	8,8
Körjegyzőségbe tartozó település	64,0	44,2	7,2	6,9
<i>Heves megye</i>				
Jegyző működik, de nem körjegyzőségi székhely	33,4	40,0	13,1	11,8
Körjegyzőségi székhely	49,4	41,7	15,6	11,1
Körjegyzőségbe tartozó település	20,0	41,7	12,0	11,1
<i>Veszprém megye</i>				
Jegyző működik, de nem körjegyzőségi székhely	47,4	53,4	11,8	8,7
Körjegyzőségi székhely	47,9	32,5	16,2	13,3
Körjegyzőségbe tartozó település	30,2	29,2	9,4	8,7

Kiemelt üdülőhely, gyógyüdülő, nemzeti park, partközeli települések. Mindhárom megyében a nagyobb idegenforgalmat vonzó településeken magasabb a bűnözési arányszám. Csongrád megyében a „nemzeti park és gyógyturizmus színhelye” kategóriában, valamint a „gyógyturizmus” kategóriában a legmagasabb a bűncselekmények gyakorisága, legalacsonyabb pedig ott, ahol sem nemzeti park, sem gyógyturizmus nincsen (7. táblázat).

7. táblázat

Nyers kriminalitási arányszámok a nemzeti parkok területén és a gyógyturizmussal rendelkező településeken Csongrád megyében

A települések jellege	Az ezer lakosra jutó			
	ismertté vált közvádas bűncselekmények száma		ismertté vált bűnelkövetők száma	
	2001	2007	2001	2007
Körös–Maros Nemzeti Park	38,7	40,6	9,9	11,6
Gyógyturizmus	48,2	47,8	11,4	10,6
Nemzeti park és gyógyturizmus	48,9	53,7	12,8	10,2
Sem nemzeti park, sem gyógyturizmus	24,6	26,4	8,6	8,1

Heves megyében valamennyi mutatószám azokon a településeken a legalacsonyabb, amelyeknek idegenforgalmi vonzereje csekély, magasabb a nemzeti parkban, és a legmagasabb a gyógyturizmust vonzó településeken. Ez a megállapítás összhangban van más megyékben (Nógrádban, Borsodban) végzett vizsgálataimmal is (8. táblázat).

8. táblázat

Ezer lakosra jutó bűncselekmény és elkövető Heves megye kiemelt területein, 2001, 2007

A terület megnevezése	Ezer lakosra jutó			
	közvadás bűncselekmény		elkövető	
	2001	2007	2001	2007
Nemzeti park	9,7	11,3	6,2	11,0
Kiemelt üdülőkörzet	26,8	26,5	13,3	13,2
Nemzeti park és kiemelt üdülőkörzet	57,8	49,5	14,2	9,0
Kiemelt üdülőkörzet, gyógyturizmus	58,4	58,4	14,9	11,1
Az észak-magyarországi idegenforg. régió többi települése	25,1	33,6	12,8	11,0
A Tisza-tavi idegenforg. régió többi települése	37,7	49,4	15,8	15,9

A kiemelt üdülőhelyeken és gyógyüdülőhelyeken Veszprém megyében (Balatonfüreden, Csopakon, Tihanyban, Tapolcán) 2001-ben magas volt a bűnözés szintje, 2007-re valamelyest csökkent, de még mindig magas. A partközeli településeken, különösen a Balaton-felvidéki Nemzeti Park területén volt kedvezőtlen az arányszám. A nem partközeli településeken és a megyének nem a balatoni régióhoz tartozó községeiben mértek jobb adatokat (9. táblázat).

9. táblázat

Nyers kriminalitási arányszámok a nemzeti parkok területén és a gyógyturizmussal rendelkező településeken Veszprém megyében, 2001, 2007

A terület megnevezése	Ezer lakosra jutó			
	közvadás bűncselekmény		elkövető	
	2001	2007	2001	2007
Balaton-felvidéki Nemzeti Park, kiemelt üdülőkörzet, gyógyturizmussal	46,6	39,7	10,8	9,6
Balaton-felvidéki Nemzeti Park, partközeli	78,8	42,0	10,1	7,9
Balaton-felvidéki Nemzeti Park, nem partközeli	35,1	31,1	12,0	7,8
Partközeli, nem nemzeti park	61,0	65,5	9,8	7,4
Nem partközeli, nem nemzeti park, de balatoni régió	20,7	16,2	7,7	7,9
Veszprém megye, de nem balatoni régió	36,2	32,4	13,7	11,6
Veszprém megyei átlag	40,7	34,5	12,8	10,7

Népességszám, munkanélküliség. A bűnözés összefügg a települések népességszámával, a népességszám növekedésével növekszik a bűnözés is.

A Csongrád megyei településeket népességnagyság szerint csoportosítva első pillantásra nem látszik a szabályszerűség, az 500–999 lakosú kategória magasan kiugró értéket mutat (10. táblázat). Ha azonban megvizsgáljuk, hogy mely községek sorolhatók ebbe a kategóriába, láthatjuk, hogy a határállomás, Nagylak népessége is ebbe a csoportba tartozik. Ha Nagylak adatait kiemeljük a csoportból, akkor a népességszámmal növekedő kriminalitási arányszám felismerhető. A 2000–4999 lakosú csoport arányszámát Röske adatai növelik meg. Az elkövetőknél hasonló szabályszerűség nem állapítható meg.

10. táblázat

Nyers kriminalitási arányszámok a települések népességnagysága szerint, 2007

Népességszám	A tízezer lakosra jutó					
	ismertté vált közvédas bűncselekmények száma			ismertté vált közvédas bűncselekmények elkövetőinek száma		
	Csongrád	Heves	Veszprém	Csongrád	Heves	Veszprém
– 499	18,9	33,4	33,1	9,8	10,3	9,6
500 – 999	73,9	44,5	29,0	8,0	13,5	9,3
1 000 – 1 999	18,2	26,6	28,2	8,4	13,1	8,0
2 000 – 2 999	23,7	26,4	20,9	8,0	11,4	7,0
3 000 – 4 999	28,3	30,6	38,9	8,5	11,9	7,2
5 000 – 9 999	21,5	30,0	29,4	8,3	12,2	10,4
10 000 – 49 999	44,9	57,6	33,5	11,6	12,0	11,1
50 000 – 99 999	–	53,2	38,9	–	8,7	7,2
100 000 –	59,6	–	–	9,6	–	–

Heves megyében a legkisebb népességszámú csoport átlagát Szarvaskő 117,0 értékű mutatójával, az 500–999-es csoport átlagát Bekölce 394,1 és Egerfarmos 114,1 értékű mutatójával emeli meg. Ha e három község adatait figyelmen kívül hagyunk, akkor Heves megyében is a népességszámmal növekedő bűnözést figyelhetnénk meg. Megjegyzem, hogy 2001-ben Szarvaskőn 0, Bekölcén 9,6 és Egerfarmoson 36,4 volt az ezer lakosra vetített bűncselekmények száma.

Veszprém megyében a bűnözés mértékét nem befolyásolja a népességszám, a meghatározó tényező itt a partközeli fekvés. A kicsiny népességszámú községeknek a nyári hónapokban sokszorosára növekszik a népességszáma, és ez együtt jár a bűnözés növekedésével (Balatoncsicsó – 221 lakos, 108,6 az ezer lakosra jutó bűncselekmény; Óbuda-vár – 57 lakos, 150,0 az arányszám; Salföld – 64 lakos, 312,5 az arányszám).

Érdekes módon sem a bűncselekményekre vonatkozó adatokban, sem az elkövetők adataiban nem látható összefüggés a munkanélküliek arányával (11. táblázat).

11. táblázat

Nyers kriminalitási arányszámok a három megyében a munkanélküliek aránya szerint, 2007

A munkanélküliek aránya, %	Az ezer lakosra jutó					
	ismertté vált közvédas bűncselekmények száma			ismertté vált bűnelkövetők száma		
	Csongrád	Heves	Veszprém	Csongrád	Heves	Veszprém
– 3,0	–	26,8	46,8	–	6,9	8,6
3,0 – 3,9	55,6	48,7	33,7	9,4	9,6	9,0
4,0 – 4,9	39,0	32,7	28,1	10,2	10,0	10,1
5,0 – 5,9	33,5	28,5	24,7	10,0	13,5	9,7
6,0 – 6,9	45,8	36,3	24,0	9,7	14,0	12,9
7,0 – 7,9	27,2	34,5	24,0	10,8	14,9	11,1
8,0 – 9,9	31,3	52,0	27,3	8,1	16,2	16,7
10,0 – 14,9	20,8	35,4	28,8	13,3	19,4	12,2
15,0 –	–	29,7	–	–	21,8	–

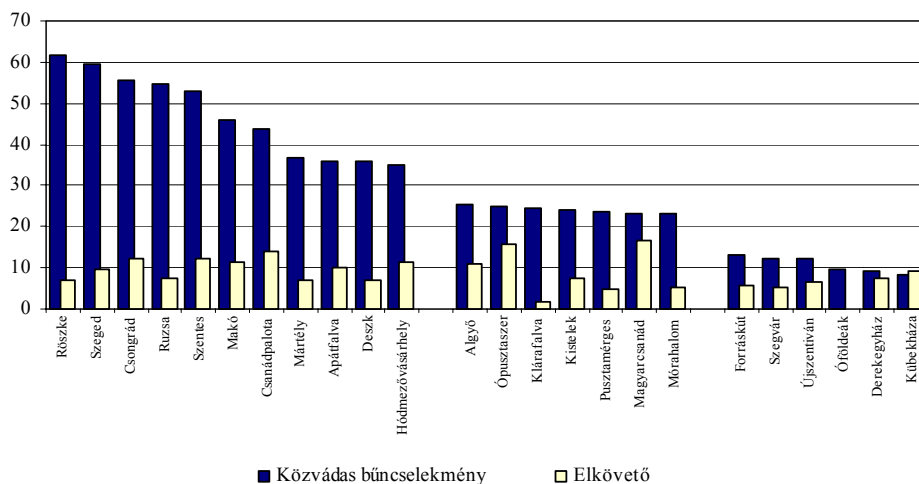
Bűnözés a községekben és a városokban. Minthogy a cselekményi adatok az elkövetés helyét, a személyi adatok pedig az elkövető lakhelyét tartalmazzák, a részletes területi adatok az elkövetők mobilitására mutatnak rá. A bűnmegelőzés szempontjából fontos információt jelent annak a bemutatása, hogy mely települések a legveszélyesebbek a bűncselekmények elkövetése szempontjából, és melyek szolgálnak a bűnelkövetők lakóhelyeként.

A továbbiakban az egyes települések kriminalitásának vizsgálatát mutatom be. Csongrád megye 2001. évi ábráján a legnagyobb arányszáma Röszkének volt, Nagylak az ábra méretei miatt nem is volt ábrázolható, oszlopa nyolcszorosa volt Röszkének. A bűncselekmények legnagyobb számai mellett az elkövetők száma lényegesen kisebb. A diagram középső részén elhelyezkedő településeknél sok esetben megegyezett nagyjából a bűncselekmények és az elkövetők száma, némely településen pedig az elkövetők száma nagyobb volt, mint a bűncselekményeké (Kübekháza, Újszentiván).

2007-ben ugyancsak Nagylak és Röske, Szeged, Csongrád mutatta a legnagyobb értéket a bűncselekményekből számított arányszámok közül. Az elkövetők arányszámai mindenhol alacsonyak. Csak Kübekházán magasabb az elkövetők száma, mint a bűncselekményeké (9. ábra).

9. ábra

*Az ismertté vált közvádas bűncselekmények és elkövetők ezer lakosra jutó száma
Csongrád megyei községekben, 2007*

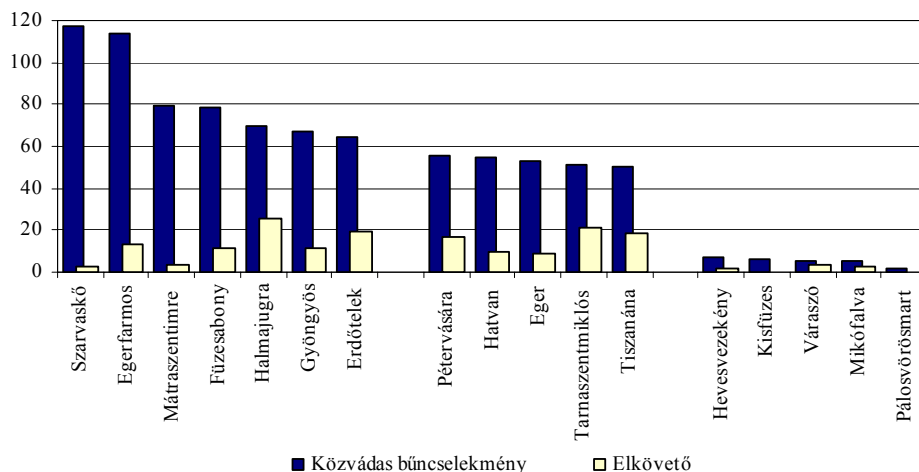

Megjegyzés: a Nagylakhoz tartozó oszlop a Röszkének nyolcszorosa lenne.

Heves megyében Szarvaskő és Egerfarmos a legnagyobb kriminalitású, Pétervására, Hatvan, Eger a közép kategóriába tartozik, Mikófalva és Pálosvörösmart pedig a legalacsonyabb értéket jelenti. Az elkövetők lakóhelyét tekintve ezeken a településeken alacsony az arányszám (10. ábra).

10. ábra

*Az ismertté vált közvádas bűncselekmények és elkövetők ezer lakosra jutó száma
Heves megyei községekben, 2007*

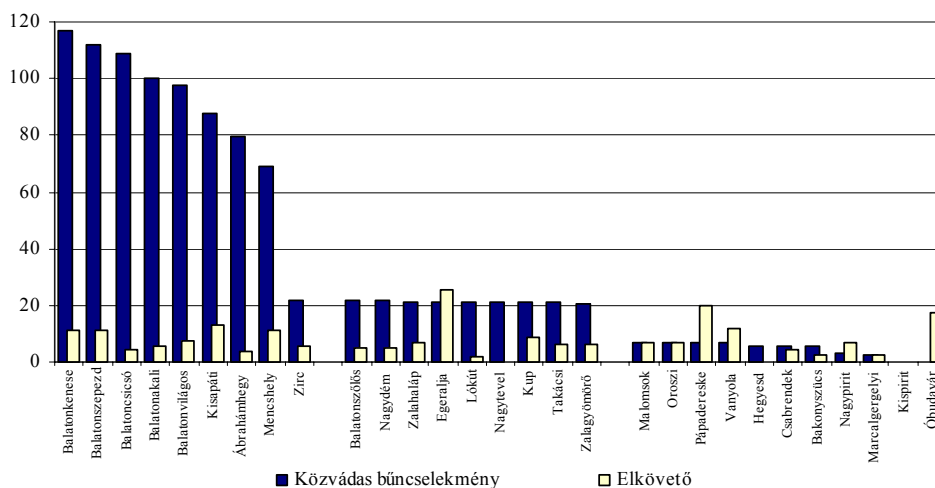

Az elkövetők arányszáma a legmagasabb Tarnabodon, Vécsen, Gyöngyösorosziban és Hevesaranyoson.

Veszprém megyében a Balaton-parti községekben a legmagasabb a bűncselekmények aránya, az elkövetők lakóhelye szerint azonban alacsony értéket jeleznek a partközeli települések. A közepes bűnözésű és a nagyon alacsony bűnözésű községek a Balaton-parttal párhuzamos, Balaton-felvidéki községekben (Balatonszőlősen, Zalahalápon, Hegyesden, Óbudaváron) és a megye távolabbi területein figyelhetők meg (11. ábra).

11. ábra

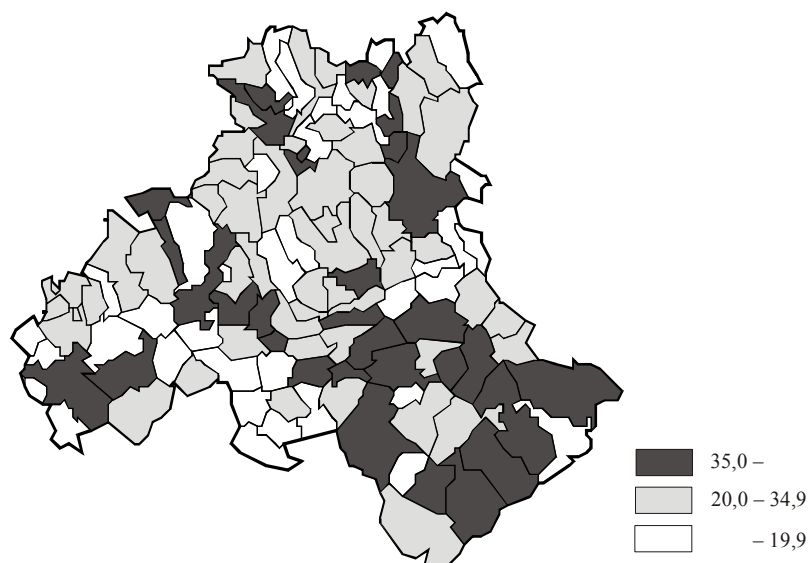
*Az ismertté vált közvádas bűncselekmények és elkövetők ezer lakosra jutó száma
Veszprém megyei községekben, 2007*

A modern technika segítségével már bűnözési térképeket is elő tudunk állítani. Miu-
tán az egyes települések bűnözési sajátosságaira megfelelő információkkal rendelkezünk,
ezek területi összefüggéseire a térképek adhatnak tájékoztatást (12. és 13. ábra).

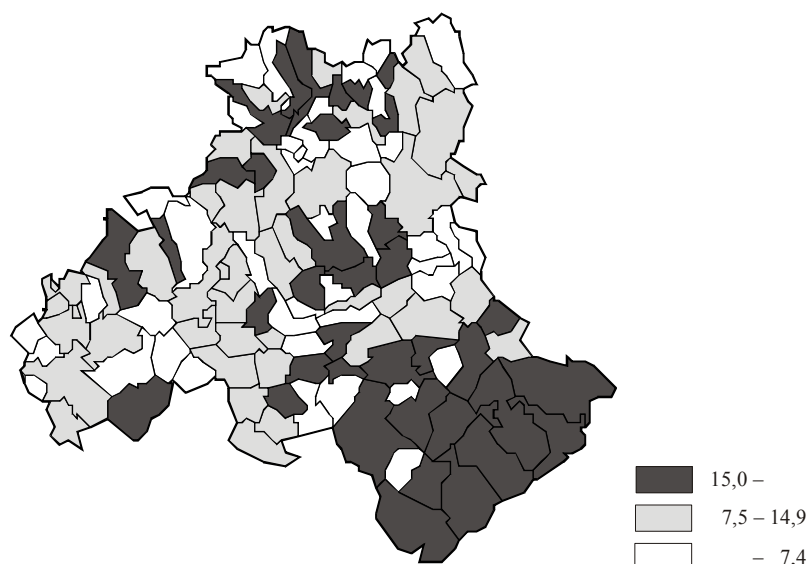
12. ábra

*Az ismertté vált közvadás bűncselekmények ezer lakosra jutó száma
Heves megye községeiben és városaiban, 2007*

13. ábra

*Az ismertté vált elkövetők ezer lakosra jutó száma
Heves megye községeiben és városaiban, 2007*

Melyek a leggyakrabban előforduló bűncselekmények? Mindhárom megyében kiemelkedően magas a vagyoni elleni bűncselekmények aránya, 65–70%, nem nagy közöttük a szóródás. Csongrádban a közrend elleni és a gazdasági bűncselekmények aránya nagyobb, mint a másik két megyében, ami a határállomásokkal magyarázható, míg Hevesben és Veszprémben a közlekedési bűncselekmények aránya magasabb, mint Csongrádban (12. táblázat).

12. táblázat

A bűncselekmények megoszlása a BTK főcsoportjai szerint a három megyében, 2007

(százalék)

Megye	Összes közvádas bűncselekmény	Ebből				
		személy elleni	közlekedési	közrend elleni	gazdasági	vagyoni
Csongrád	100,0	3,1	3,9	18,2	6,6	65,9
Heves	100,0	4,4	6,1	13,5	2,5	69,6
Veszprém	100,0	3,9	8,1	14,2	3,1	66,1

Mint hogy a megyékben a bűncselekmények arányában eltérések figyelhetők meg, érdemes megnézni, hogy a kistérségekben hogyan alakult a bűncselekmény-csoportok aránya. A bűncselekmények megoszlását tekintve sem egyformák a kistérségek. A legnagyobb arányt valamennyi kistérségben a vagyoni elleni bűncselekmények képezik, a legmagasabb arányt a Mórahalomiban és a Szentesiben. Ezt követik a közrend elleni bűncselekmények arányai, ezek viszont a Hódmezővásárhelyi és a Szegedi kistérségben a legmagasabbak, és a Mórahalomi kistérségben a legalacsonyabbak. A személy elleni, közlekedési és a gazdasági bűncselekmények aránya minden kistérségben 8% alatt van (13. táblázat, 14. ábra).

13. táblázat

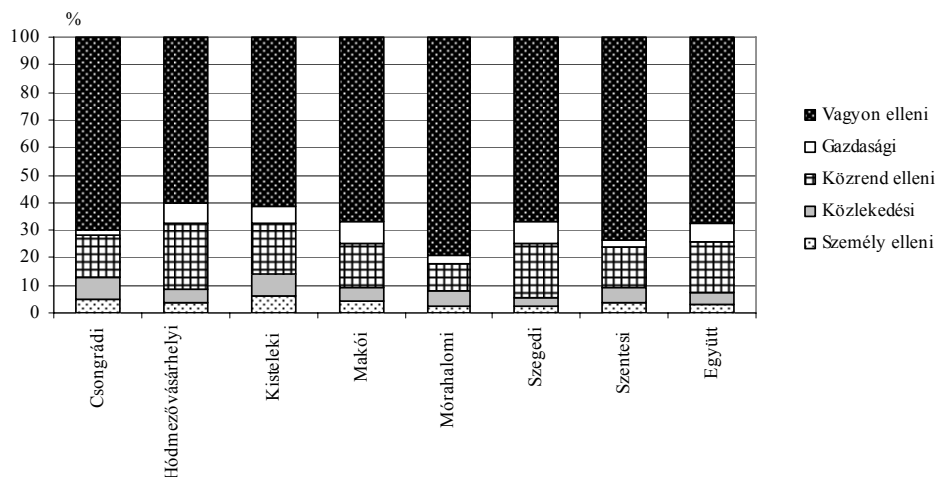
*A bűncselekmények megoszlása a BTK főcsoportjai szerint
Csongrád megye kistérségeiben, 2007*

(százalék)

Kistérség	Összes közvádas bűncselekmény	Ebből				
		személy elleni	közlekedési	közrend elleni	gazdasági	vagyoni elleni
Csongrádi	100,0	4,6	7,7	15,0	2,1	68,5
Hódmezővásárhelyi	100,0	3,5	4,7	23,6	7,4	58,6
Kisteleki	100,0	5,7	7,9	17,9	5,7	59,8
Makói	100,0	4,1	4,5	15,6	7,6	64,2
Mórahalomi	100,0	2,4	5,3	9,7	3,1	76,9
Szegedi	100,0	2,6	2,8	19,1	7,7	65,7
Szentesi	100,0	3,6	5,1	14,8	2,6	72,1
<i>Megyei átlag</i>	<i>100,0</i>	<i>3,1</i>	<i>3,9</i>	<i>18,2</i>	<i>6,6</i>	<i>65,9</i>

13. ábra

*Az ismertté vált közvádas bűncselekmények megoszlása
bűncselekmény-főcsoportok szerint Csongrád megye kistérségeiben, 2007*

Heves megyében az Egri, a Hevesi, a Hatvani és a Pétervásárai kistérségben volt a legmagasabb a vagyon elleni bűncselekmények aránya, a Belpátfalvai kistérségben a közrend elleni bűncselekmények emelkednek ki messze a megyei átlag fölé (14. táblázat).

14. táblázat

*A bűncselekmények megoszlása a BTK főcsoportjai szerint
Heves megye kistérségeiben, 2007*

(százalék)

Kistérségek	Összes közvádas bűncselekmény	Ebből				
		személy elleni	közlekedési	közrend elleni	gazdasági	vagyoni
Belpátfalvai	100,0	3,0	3,2	52,3	1,1	39,0
Egri	100,0	3,9	4,5	10,2	5,8	72,4
Hevesi	100,0	5,9	6,6	11,3	0,5	72,5
Füzesabonyi	100,0	6,8	7,7	7,7	0,7	65,8
Gyöngyösi	100,0	3,4	8,4	11,9	1,2	68,4
Hatvani	100,0	4,1	4,9	11,1	2,3	72,6
Pétervásárai	100,0	4,4	3,6	8,1	1,7	81,2
<i>Megyei átlag</i>	<i>100,0</i>	<i>4,4</i>	<i>6,1</i>	<i>13,5</i>	<i>2,5</i>	<i>69,6</i>

Mind Veszprém megyében, mind a Balatonfüredi, Tapolcai és a Várpalotai kistérségben a vagyon elleni bűncselekmények fordulnak elő legnagyobb gyakorisággal (a megyében 66,1%, a három említett kistérségben 71–74%). A közrend elleni bűncselekmények az Ajkai, Pápai és Veszprémi kistérségekben magasabbak a megyei átlagnál, a közlekedési bűncselekmények aránya a Balatonalmádi, Tapolcai és Sümegi kistérségekben a legmagasabb (15. táblázat).

15. táblázat

*A bűncselekmények megoszlása a BTK főcsoportjai szerint
Veszprém megye kistérségeiben, 2007*

(százalék)

Kistérség	Összes közvédas bűncselek- mény	Ebből				
		személy elleni	közlekedési	közrend elleni	gazdasági	vagyoni
Ajkai	100,0	4,8	7,9	21,1	3,4	57,6
Balatonalmádi	100,0	3,5	11,8	13,0	1,9	67,0
Balatonfüredi	100,0	2,4	7,0	12,6	3,2	71,8
Pápai	100,0	4,8	7,9	15,3	1,5	64,7
Sümei	100,0	6,2	11,8	10,1	2,3	63,4
Tapolcai	100,0	3,7	10,5	9,6	2,5	72,2
Várpalotai	100,0	4,4	8,1	8,8	2,6	73,7
Veszprémi	100,0	3,4	5,8	15,2	4,5	64,1
Zirci	100,0	4,1	9,6	11,3	3,7	69,1
<i>Megyei átlag</i>	<i>100,0</i>	<i>3,9</i>	<i>8,1</i>	<i>14,2</i>	<i>3,1</i>	<i>66,1</i>

A kutatás régóta időszerű volt, s most már megvalósítására elérkezett a lehetőség, részben a szükséges adatok hozzáférhetősége, részben az informatika nyújtotta módszerek felhasználásával. Remélhetőleg szolgálni fogja a bűnmegelőzést is.

IRODALOM

- Bud János* (é. n.): Általános jelentés. In: A magyar Szent Korona országainak bűnügyi statisztikája az 1904–1908. évekről, 61–65. old.
- Vavró István* (1985): A bűnözés területi különbségei. Statisztikai Szemle, 10.
- Kovacsicsné Nagy Katalin* (1973): A bűnözés középpontja és súlypontja, Statisztikai Szemle, 4., 371–382. old.
- Kovacsicsné Nagy Katalin* (2009): Monostorapáti és környékének bűnözése, Veszprém megye bűnözése, 2001–2007, Monostorapáti füzetek, 3–4 old.
- Kovacsicsné Nagy Katalin*: Az észak-magyarországi régió bűnözése. Konferencia a Magyar Urbanisztikai Társaság Észak-magyarországi Tagozata és a Magyarnándori Önkormányzat rendezésében
- Kovacsicsné Nagy Katalin* (2009): Where is crime nowadays. – Challenges for Analysis of the Economy, the Business and Social Progress, International Scientific Conference, Abstract Book, – 2009. Szeged, 265–266. pp.

Kulcsszavak: bűnözési térképek, bűnügyi statisztika, ERÜBS, bűnözés a községekben, városokban, nemzeti parkokban, gyógyhelyeken, Csongrád megye, Heves megye, Veszprém megye.

Resume

Regional specificity of criminality was measured by comparing data of three counties Csongrád, Heves and Veszprém. In the measurements the number of discovered publicly indicted crimes and the number of perpetrators were taken into consideration. The two indicators reflect regional distribution of criminality from two aspects: registering at the crimes the place of perpetration, and at perpetrators the place of residence of the perpetrator, illustrating by this the mobilization of criminality. Formerly regional data have been processed only for county level, nowadays, modern techniques made it possible to process data for village and city level, too. The study involves micro-regional and village level tables and graphs with analysis, it investigates the role of population number, legal status and the rank of settlement in committing a crime.